

Listy

Listy

Listy Ason-klubu, **krásně informační** bulletin nejen pro mladé a nezavedené autory západních Čech. Ročník XXXII, 2023, letos Listy č. 11 (od r. 1992 až dosud už Listy č. 304) z 26. 10. 2023. Stran 8, náklad 240 výtisků. Redakce: Helena Šlesingerová. Vydal Ason-klub Knihovny města Plzně, p. o., jako barevné bříško Plže č. 11/2023 za laskavého přispění Města Plzně. **N e p r o d e j n é !**

MILÍ PŘÁTELÉ...

*„Ten, kdo čte, žije s každou další knihou život navíc.
Kdo nečte, má jen ten svůj.“*

(Oscar Wilde)

*

BYLO NEBYLO

...Dočetli jsme se nebo doslechli, že...

Plzeňský rodák, spisovatel, překladatel a bývalý pedagog **Jindřich Vacek** vydal v nakladatelství Alpha Book nový román s názvem *Yucatanské zrcadlo*, jehož příběh začíná v roce 1519 v tajemném mexickém městě Ill Tref.

V nakladatelství Víkend vyšla nová kniha sušického spisovatele a bývalého kriminalisty **Karla Fořta** *Lovy na Šumavě* s úsměvně podanými poutavými příběhy lesáků a myslivců.

Centrum pro studium demokracie a kultury v Brně vydalo pod názvem *Úkolů nad hlavu. Dopisy z let 1975-1999* korespondenci sociologa **Karla Hrubého**, plzeňského rodáka žijícího od r. 1968 v Basileji, s teologem Karlem Skalickým.

Pražské nakladatelství Kalibr nabídlo tragikomický historický román **Martina Sichingera** (absolventa Pedagogické fakulty v Plzni) s názvem *Zítřka přijde Olah*. Prý něco jako *Bylo nás pět* za časů normalizace, líčeno očima Michala Zídka, žáka 7. C vimperské Základní školy československo-sovětského přátelství.

Čerstvý člen Střediska západočeských spisovatelů, **Michal Černý** ze Sokolova, upozornil na svůj článek *Překvapivá zjištění o pyramidách v Gíze* na webu Argument (<http://giza64.euweb.cz>).

U příležitosti životního jubilea básničky **Jiřiny Fuchsové** se v Polanově síni Knihovny města Plzně 3. října sešli přátelé, aby autorce popřáli a také aby pokřtili její *Útěky a návraty* (edice Ulita).

V pondělí 23. října byl v plzeňské kavárně „Kafe a“ představen sborník **Daniely Kovářové** *Normální Daniela 1* (Nakladatelství Leges) mapující články a komentáře autorky z průběhu prvního roku jejího senátorování...

*

(NEJEN) LITERÁRNÍ POZVÁNKY

- * **Ve středu 1. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje zve do Galerie Evropského domu (Plzeň, nám. Republiky 12) na Malé černé neurvalé. Autorské čtení **Lindy Hajžmanové**. Milostné básně s prvky načernalého humoru. Klavírní doprovod Petr Novák.
- * **Ve čtvrtek 2. listopadu 2023 v 17:00 hodin** jste zváni do restaurace Osteria Garage (Plzeň, Částkova 56) na křest nové publikace **Daniely Kovářové** Rodinu si nevybereš.
- * **Ve čtvrtek 2. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Západočeská galerie v Plzni zve do přednáškového sálu Výstavní síň „13“ (Pražská 13) na křest knihy **Peggy Kýrové** Svět se stále vejde do sto slov. Uvádí Jiří Hlobil. (V rámci Plzeňského literárního festivalu.)
- * **Ve čtvrtek 2. listopadu 2023 v 17:00 hodin** jste zváni do Loosova interiéru – bytu Krausových (Plzeň, Bendova 10) na autorské čtení **Jáchyma Topola** z knihy Citlivý člověk vč. ukázek z překladu do litevštiny od Vaidy Braškyte. Vstup volný s možnou rezervací. (V rámci Plzeňského literárního festivalu.)
- * **V pátek 3. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na program pro nejmenší Čtete, čtete pohádku. Vstup volný.
- * **V pátek 3. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Slovany (Táborská 24) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pátek 3. listopadu 2023 v 10:30 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Bory (Klatovská tř. 109) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V neděli 5. listopadu 2023 v 17:00 hodin** jste zváni do kostela Všech svatých na Roudné v Plzni (ul. Pod Všemi svatými) na Vzpomínku na Hanu Gerzanicovou. Setkání přátel a příznivců významné plzeňské spisovatelky za účasti moderátora ŘK farnosti Severní předměstí Šebestiána Pavla Smrčiny, Josefa Kabáta ze Spolku aktivistů kostela Všech svatých na Roudné v Plzni, Jiřího Hlobila ze Střediska západočeských spisovatelů, operní pěvkyně Miriam Čížkové a dalších.
- * **V úterý 7. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Západočeská galerie v Plzni zve do přednáškového sálu Výstavní síň „13“ (Pražská 13) na křest nové knihy **Iva Fencla** Byl jsem mladistvým generátorem vzpomínek. Uvádí Jiří Hlobil.
- * **V úterý 7. listopadu 2023 v 19:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Skvrňany (Macháčkova 28) na další Koncert mezi knihami, tentokrát pražský písničkář Jan Řepka. Vstupné 100,- Kč/70,- Kč (studenti, důchodci).
- * **Ve středu 8. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síň (B. Smetany 13) na křest Kalendáře plzeňského 2024: Baby boom spisovatelky **Terezy Herzogové** a ilustrátorky Dany Raunerové. Uvádí Jiří Hlobil. Hudební doprovod Milena B. Karpíšek. Vstup volný.
- * **Ve středu 8. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Západočeská galerie v Plzni zve do přednáškového sálu Výstavní síň „13“ (Pražská 13) na křest nové knihy **Václava Grubera** Černá a bílá jsou jen dva odstíny šedi s fotografiemi Evy Hubatové. Uvádí **Milena Hasalová**.
- * **Ve čtvrtek 9. listopadu 2023 v 18:00 hodin** Západočeská galerie v Plzni zve do přednáškového sálu Výstavní síň „13“ (Pražská 13) na prezentaci prvního románu autorky **Evy Voříškové** Bylinkářka. V programu zazní též hudba z její tvorby. Uvádí Jiří Hlobil.

- * **V pátek 10. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na program pro nejmenší Čteme, čteme pohádku. Vstup volný.
- * **V pátek 10. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Ústřední knihovny pro děti a mládež (B. Smetany 13) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pátek 10. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Knihovny Vinice (Hodonínská 55) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pátek 10. listopadu 2023 v 10:30 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Bory (Klatovská tř. 109) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pondělí 13. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje zve do Anglické knihovny (Plzeň, nám. Republiky 12) na autorské čtení ve francouzštině v podání **Laurence Boudart**, překladatelky a ředitelky Literárního archivu a Muzea literatury v Bruselu.
- * **V úterý 14. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do M-klubu Obvodní knihovny Skvrňany (Macháčkova 28) na Kniháček: Klub pro rodiče s malými dětmi. Pohádky pro nejmenší, vyprávění a hry v knihovně, hravé čtení s využitím loutkového divadla Marionetino.
- * **V úterý 14. listopadu 2023 v 16:30 hodin** Západočeská galerie v Plzni zve do Semlerovy rezidence (Klatovská tř. 110) na besedu s uvedením publikace **Petra Domanického** Semlerova rezidence v Plzni. Trojrozměrný příběh Adolfa Loose a Heinricha Kulky. Knihu uvedou profesor Rostislav Švácha, přední český odborník na novodobou architekturu, a americký profesor Christopher Long, celosvětově proslulý svými publikacemi o Adolfu Loosovi.
- * **Ve středu 15. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na další díl cyklu Co na to říká spisovatel? (9) – tentokrát **Daniela Kovářová**.
- * **Ve čtvrtek 16. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje zve do všeobecné studovny své hlavní budovy (Plzeň, Smetanovy sady 2) na program Potkej autora. Tentokrát setkání se spisovatelkou **Kateřinou Tučkovou**. Vstup volný s rezervací vstupenky.
- * **V úterý 21. listopadu 2023 v 16:00 hodin** bude v obřadní síni plzeňské radnice (nám. Republiky 1) slavnostně vyhlášena a předána literární Cena Bohumila Polana za nejlepší knihu západočeského autora, vydanou v roce 2022.
- * **Ve čtvrtek 23. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Polanovy síně (B. Smetany 13) na Šumavské skryše – besedu se **Zuzanou Rampichovou**, autorkou detektivních příběhů, která nechává své hrdiny pátrat v zapadlých koutech Šumavy. Vstup volný.
- * **Ve čtvrtek 23. listopadu 2023 v 19:00 hodin** Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje zve do všeobecné studovny své hlavní budovy (Plzeň, Smetanovy sady 2) na besedu s nakladatelem a spisovatelem **Jiřím Padevětem**. Vstup volný s rezervací.
- * **V pátek 24. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Doubravka (Masarykova 75) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.
- * **V pátek 24. listopadu 2023 v 10:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Lochotín (Studentská 22) na program pro nejmenší Čteme, čteme pohádku. Vstup volný.
- * **V pátek 24. listopadu 2023 v 10:30 hodin** Knihovna města Plzně zve do Obvodní knihovny Bory (Klatovská tř. 109) na Čtení pro nejmenší. Vstup volný.

* **V pondělí 27. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Knihovna města Plzně zve do Knihovny Vinice (Hodonínská 55) program *Knížky na Vinici*. Degustace nových knih pro dospělé, čtení, povídání, sdílení. Vstup volný.

* **V úterý 28. listopadu 2023 v 18:00 a ve 20:00 hodin** jste zváni do prostor Papírny (Plzeň, Zahradní 173/2) na přednášku o Severní Koreji s prezentací nového románu **Niny Špitálníkové** *Severka*. Vstupné 180,- Kč.

* **Ve středu 29. listopadu 2023 v 17:00 hodin** Západočeská galerie v Plzni zve do Café Semler v Semlerově rezidenci (Klatovská tř. 110) na komponovaný literárně-hudební pořad *Literární večírek*. Účinkují Jiří Hlobil a hosté.

* **Ve čtvrtek 30. listopadu 2023 v 17:30 hodin** jste zváni do Hotelu Continental (Plzeň, Zbrojnická 8) na *Setkání s hoteliérkou Eugenií*. Spisovatelka **Jana Poncarová** vás povede po stopách hoteliérky Eugenie Ledecké, která se stala předlohou stejnojmenné románové postavy v knize *Eugenie*. Vstupné 220,- Kč.

*

(NEJEN) LITERÁRNÍ SOUTĚŽE A CENY

* **LITERÁRNÍ SOUTĚŽ KRAJSKÉ KNIHOVNY KARLOVY VARY 2023.** Krajská knihovna Karlovy Vary vyhlásila *XVII. ročník Literární soutěže pro začínající autory*. Soutěž je určena neprofesionálním autorům od 14 let z celé ČR. Lze zaslat původní, dosud nepublikovanou **povídku** o max. rozsahu 5 normostran (tj. max. 1 800 úhozů a cca 250 slov na stranu). Každý autor může přihlásit pouze jediný příspěvek. Práce se přijímají v elektronické podobě (v programu Word) prostřednictvím webového formuláře na <https://www.knihovnakv.cz/nabizime/literarni-soutez-p1127.htm>. **Uzávěrka je 31. prosince 2023.** – Patronkou letošního ročníku je česká spisovatelka, překladatelka a lingvistka **Viktorie Hanišová**, autorka populárního románu *Houbařka*. Motto letošního ročníku soutěže, z něhož musí autoři vycházet, zní: „**Život je, jako když flusneš do ohně: chvílku to začadí a pak je konec.**“ (Slova z jejího zatím posledního románu *Neděle odpoledne*.) – Autor uvede jméno a příjmení, medailon (charakteristiku), datum narození, adresu bydliště, telefon, e-mail, název povídky a souhlas se zařazením osobních údajů do databáze soutěžících. Přihlášené povídky budou průběžně publikovány na webu KKKV. Práce bude hodnotit odborná porota, 10 nejlepších povídek bude otištěno ve sborníku, jedné z nich bude udělena Zvláštní cena poroty. Patronka soutěže sama rozhodne o ocenění na 1. - 3. místě. Výsledky budou slavnostně vyhlášeny za účasti patronky v sále Krajské knihovny Karlovy Vary 2. března 2024.

*

OHLASY * REFLEXE * POVÍDKY * BÁSNĚ * KRITIKY

Vstup na vlastní nebezpečí!

*

KNIŽNÍ TIPY Z REGIONU

* IVO FENCL: Zapomínaný Vojta, bratr Edvarda Beneše, a Radovan Lovčí

Vojtovi Benešovi (1878-1951) vyšly péčí Radovana Lovčího stručné vzpomínky. A kdo je Vojta Beneš? - Jistěže politik a sourozenec prezidenta Edvarda (1884-1948), který měl devět sourozenců. Rod Benešů proslavil západočeské Kožlany a vzpomínán bývá ještě Beneš Václav (1865-1919), pedagog, novinář a tvůrce učebnic těsnopisu.

Nebyli úplně chudí, aspoň ne na poměry Kožlan, aby však měl Vojta šanci studovat, vzal si ho právě zmíněný Václav (o třináct let starší) k sobě a dokázal učit, střídal „štace“ a ještě dbát – od jeho šesti let – na sourozence.

V devadesátých letech 19. století se stal jedním Václavovým působištěm i Chodov u Prahy a odsud malý Vojta „řapával“ do měšťanky na Vinohradech. Když ji dokončil, nastoupil (1893) na učitelský ústav v Panské. Maturoval roku 1897 a taky začal jako kantor obměňovat pracoviště. Čakovice, Dáblice, Dolní Počernice... Po odborných zkouškách se usadil v Brandýse (1908), ale už roku 1911 se stal ředitelem české školy v New Yorku!

Tady vydal čítanku pro děti svých krajanů a jako úspěšný přednášeč roku 1913-1914 procestoval velkou část Spojených států, odkud se vrátil těsně před válkou. V červenci 1915 byl zpět v USA, s rodinou a co pilný spolupracovník o šest let mladšího bratra Edvarda... i Tomáše G. Masaryka. Opět jezdil po Státech, pronesl asi 1 400 přednášek a vrátil se domů zjara 1919 (s rodinou znovu teprve koncem toho roku). Stal se ředitelem měšťanské školy v Brandýse, vzdal se nicméně místa, byl okresním inspektorem a od roku 1920 inspektorem Vinohrad; od dvaadvacátého zemským školním inspektorem. S dětmi a manželkou se přestěhovali do Střešovic, od roku 1928 byl předsedou Svazu československého učitelstva a v letech 1925-1935 poslancem. Pak senátorem. Ministrem se nestal ani tak navzdory významu svého bratra, ale následkem onoho významu.

Povahově se, pravda, on a Edvard lišili – a poukazováno bývá na Vojtovu výbušnou, ne-li cholericou letoru. Každopádně byl emotivnější. Do Ameriky znovu jel v létě 1939, ilegálně a opět agitoval, což rovněž v Kanadě. Aniž bychom jej jakkoli snižovali, význam jeho zahraniční činnosti za druhé světové války není již – podle všeho – srovnatelný s jeho fungováním za války první.

Po návratu kandidoval za Plzeňsko a zjara 1946 se stal opět poslancem. Byl sociální demokrat typu, který nedrží basu s komunisty. Stál až napravo.

Na mandát rezignoval 6. března 1948, zatímco Edvard byl prezidentem ještě 7. června (aby zemřel dne 3. září). 30. září 1948 Vojta Beneš ovdověl, napřesrok mu byl povolen výjezd do USA za nejmladší dcerou Alicí (1918-1998) a také u ní zemřel – 20. 11. 1951.

Jeho syn Václav (1910-1972), dodejme, byl profesor politických věd na univerzitě v Indianě a dcera Hana Klenková (1905-1992) vychovatelkou a spisovatelkou. Je mj. autorkou knih *Dům tiché pohody* (1938) a *Slunečná farma* (1939); ale připomínán bývá spíš jeho synovec Bohuš (diplomat), **jehož dcera Emilie (1832-2022) si vzala za manžela Zbigniewa Brzezinského (1928-2017).**

Krátké vzpomínky Vojty Beneše na jeho dětství a rodné Kožlany letos editoval můj přítel Radovan Lovčí (*1977). Nejen pro Kožlany byla před sto padesáti lety typická krize místních tkalců, ale i ševců – datovaná zhruba sedmdesátými lety 19. století a „příchodem strojů“. O lepších časech vyprávěla Vojtovi matka a jedna z teorií ostatně tvrdí, že nebýt onoho úpadku řemesla ševcovského (dávno před Baťou), **není dnes ani hrdinného řáholeckého loupežníka Rumcajse („prtačiny“ zanechal), ale... ani vstupu Edvarda a Vojty Beneše do politiky.**

Charakteristické pro ty dávné časy v Kožlanech bylo, že chodili řemeslníci běžně na letní práce, zcela odlišné od jejich fortele. „Na chmel a řepu odcházelo do roka na pět set mužů, žen i dětí. Bývala jich celá procesí a některé rodiny mezi česáči proslaveny. Konávaly se dokonce jakési závody o přebornictví v česáckém řemesle a mladá žena či dívka, o níž se tenkrát říkalo, že načeše pětadvacet věrtelů chmele za jediný den, tak taková mívala lepší vyhlídky na vdavky,“ zaznamenal Vojtěch Beneš.

V knížce sní i nad topografií Kožlan – a vypráví některé pověsti. Hlavně tu o králi Václavu IV. Ten se údajně vyjádřil, že jednou, cestou na lovecký hrádek, viděl celé „kozí lány“. Aby ne. Vždy po žních se kozy pásaly na pokosených polích. Hotová stáda. Vznik jména Kožlany touto královskou cestou je nicméně sporný a ve skutečnosti může spíš souviset s knížetem Břetislavem, s kterým přišlo do Čech vícero Poláků, svého času. Slovo Kožlany může pocházet od místa Kožlí (Kožle) u Odry ve Slezsku. Na to sázel právě i Vojta Beneš, ba rád vzpomíná, nakolik si na té „daleké“ polské cizině jako mládenec zakládal. A pečlivě vyslovoval ve jméně písmeno Ž, zatímco většina obyvatelstva se přikláněla ke „spisovnému“ výrazu Kozlany. Oficiálně bylo rodiště Benešů na Kožlany přejmenováno teprve roku 1924.

Asi nejzákladnějším momentem Vojtových vzpomínek je postřeh, že aspoň polovina zdejšího obyvatelstva „měla někoho v USA“. Bylo to ne normální, ale víc než normální. Utíkalo se tam

houfně, a když se vracívali, vždycky pouze na chvíli. Jen se pochlubit. „Chicago znali lépe než Prahu a při návratech nás taky učili sebevědomí. A učili nebát se myslit.“

Amerikáni také rádi tepali tehdejší rakouskou byrokracii. A Vojta? Uzavírá knihu verši vyzývajícími rodiště, psanými roku 1917 v Kansasu. Tato kniha vychází z textu *Mé dětství*. zveřejněného roku 1926 v třech číslech listu *Kralovický obzor*, a dodejme, že se autor na obdobná témata rozepisuje jinde. Nejvíce snad roku 1948 ve sbírce povídek *Za kožlanskými humny*, jejíž původní a kratší kadlub je již z roku 1907.

Vojta Beneš, dnes, uzejme, dost už zapomenutý, napsal překvapivou spoustu knih. Mezi ně náleží taky sbírka povídek *Černá ves* (1925) a román *Boty svaté Byrokracie* (1930). Nepodepisoval se ovšem vždycky vlastním jménem a publicistika u něj nakonec převažuje nad beletrií. Tak například z roku 1937 je jistě skvělá práce pro mládež *Masaryk v revoluci*, nu, a hned roku 1939, tedy těsně po odchodu do exilu, vydal v Chicagu i dílo o Protektorátu *Žalář miliónů*. PhDr. Radovan Lovčí neopomněl přidat fotografie, na jedné z nich vidíme Vojtu Beneše v jeho zlaté éře za první světové války. Nelze popřít, že působí charismatičticky. Jen jako určitou kuriozitu uveďme závěrem, že je Radovan Lovčí především historik, ale taky spisovatel. A přímo na stránkách úvodu k této práci se zmiňuje, že se chystá uveřejnit vědeckofantastickou povídku, ve které se Vojta Beneš stane čtvrtým československým prezidentem. Místo slovného Klementa Gottwalda, ale bohužel v zemi trýzněné drastickou občanskou válkou.

Ačkoli je Radovan Lovčí už doktor (což by mi stačilo), studuje dál. Právě Vojtěcha Beneše „má“ jako disertaci a nebudeme jeho práci jistě zlovlně (a ani ironicky ne) srovnávat se Zdeňkem Nejedlým, když psal co nejpodrobněji o svém nejmilejším hudebním skladateli, takže nakonec zůstal na začátku jeho života. Ne, podobné srovnání se nehodí a lze je považovat leda za velmi průměrný žert mouly. Ale aktuálně je Radovan Lovčí „s Vojtou“ pořád v 19. století, tedy v jeho dětství a u prvních studijních krůčků. Přesto už napsal sto normostran. „Je to běh ještě na pár let. Pramenů je nepočítaně,“ napsal mi, zatímco dělal oborovou státnici. – Ta vypadá nebezpečně. Proti vám sedí komise pěti lidí a jaksi je třeba znalostmi uspokojit každého. Pak se hlasuje o výsledku. Radovan bez protekce uspěl, a to na Univerzitě Karlově, kde jsou zkoušky, inu, snad až zbytečně náročné. Když je srovnáme se situací na krajských fakultách. Ona si pražská „filda“ na sobě zakládá a učitelé prý „jsou psi“. A Radovan? Není pes a není už ani štěně a řeší další atestace a bude rád, až mu to jednou skončí. Pak prý opět – a pro radost – napíše i nějakou prózu.

Vojtěch Beneš: Mé Kožlany. Ilustrace Matyáš Souček. Předmluvou a vysvětlivkami doplnil editor, PhDr. Radovan Lovčí. Vydal Powerprint. Praha 2023. 88 stran.

(Starý Plzenec, 13. 9. 2023)

*

ŘÁDKY O DIVADLE

*** LADISLAVA LEDERBUCHOVÁ: Divadlo jako terapie**

K říjnové premiéře Divadla Alfa Plzeň

Na motivy pověstí z Orlických hor divadelníci Alfy ve spolupráci se souborem Jiné jeviště a Sdružením pro zdravotně postižené Neratov vytvořili v dramaturgii Petry Kosové inscenaci *Staré pověsti neratovské*. Scénář dramatického pásma se zpěvy pro hromadné vystoupení Neratovických napsali Alfáci ve spolupráci se členy Sdružení kolektivně, texty lidových říkadel upravil a zhudebnil Jan Čtvrtník, který spolu s Robertem Krouparem a hudebníci z Neratova byli živou kapelou na scéně.

V režii Tomsy Legierskiho a v choreografii L. Nahodilové herci s velkým zaujetím pro své role přednesem a zpěvem předvedli scénické plynutí horského roku – vítání jara (museli písní probudit orlickou Královnu jara), léta (o které prosili pána hor) i podzimu a zimy. Na své cestě za ročními obdobími vyzývali loutkové permoníky, lesní bludičky a hejkaly (velké maňásky a scénu navrhl K. Czech) ke spolupráci, aby se o změnu počasí též přičinili. V hereckých akcích jakoby na zapřenou, jakoby neviditelní v kolektivu na scéně Neratovským pomáhali herci Alfy (Radka Mašková a další).

Neratovští však nebyli úplně hereckými nováčky, neboť v Neratově, kde žijí a pracují (např. ve chráněné dílně nebo v zahradnictví) také hrají divadlo právě pod vedením Jana Čtvrtníka, jenž se skupině se zájmem o přednes a divadlo věnuje dlouhodobě.

Představení bylo odměněno velkým, dlouhotrvajícím potleskem, pro nějž si nadšení, usměvaví herci opakovaně přicházeli. Oboustranná sympatická vazba mezi jevištěm a hledištěm, navázaná už během výjimečné inscenace, byla potvrzena. Radost a uspokojení herců stala se i radostí publika. Divadelníci Alfy a Jane Čtvrtníku, bylo to krásné, děkuji. (Plzeň, 16. 10. 2023)

*** LADISLAVA LEDERBUCHOVÁ: Santini – Santini – Santini**

Pražské komorní divadlo JEDL v letošním roce třístého výročí úmrtí geniálního architekta a stavitele Jana Blažeje Santiniho Aichla připomíná tohoto barokního umělce projektem-cyklem putovních inscenací, realizovaných v Santiniho sakrálních stavbách barokní gotiky po celé republice. Plzeň se nepyšní Santiniho stavbou, a přece dne 11. října zde JEDL provedl své představení.

Jeho pořadatelem bylo Západočeské muzeum v Plzni, s podporou finanční dotace města Plzeň. K Santiniho výročí muzeum uspořádalo řadu akcí pod sjednocujícím názvem Fascinace Santinim – výstavu autorských šperků absolventů a studentů ústavu designu Ladislava Sutnara ZČU v prostorách muzea církevního umění ve františkánském klášteře, výstavu skleněných kropek inspirovaných estetikou Santiniho staveb, dále výstavu maleb slabozrakých umělců s odkazy k Santiniho stavebním prvkům, také přednášky o Santiniho životě a tvorbě a komentované prohlídky výstav, dále autorské čtení Miloše Urbana z jeho románu Santiniho jazyk. A protože muzejníci vědí, že česká větev Santiniho rodu je plzeňská, že z Plzně pocházela architektova babička, vyzvali JEDL k výjimce, a tak své dramatické literárně hudební pásmo soubor představil i pod klenbou gotické katedrály svatého Bartoloměje.

Podle scénáře Lucie Trmíkové a v režii Jana Nebeského se představení začalo rituálním vykuřováním vstupního prostoru před chrámovým portálem a též obřadným mytím rukou herců Lucie Trmíkové a Miloslava Königa. Těmito úkony prolog inscenace odkazuje ke středověkým mystériím: herci jako zasvěcenci zvou publikum dovnitř, k hostině nabízející příležitost k poznávání tajuplných procesů. Příležitost dotknout se mystéria umělecké tvorby jako mnohostranné komunikace, v níž touha po absolutních hodnotách a schopnosti je umělecky vyjádřit je i touhou přiblížit se božimu záměru jako všeobjímající entitě, jež však člověka trestá vědomím slabosti a nedokonalosti, duševní trýzní s pochybami o smyslu vlastní práce. JEDL inscenuje Santiniho životní příběh jako cestu za poznáváním absolutní krásy a dokonalosti ji umělecky tvořit, jako příběh ukazující po vzoru středověkých exempel moralitu o vytrvalosti dalších a dalších uměleckých aktivit uchopit co nejlepší způsob vyjádření krásy. Hraje se o víře v nadosobní božskou krásu, lásku a spravedlnost, o víře, kterou nezničí neúspěch a životní překážky.

Tak jako v exemplu i zde vystupují alegorické či symbolické postavy. L. Trmíková se jako postava představuje výčetem vlastností, jež odkazují k základním křesťanským ctnostem a které symbolizují lidské směřování k dokonalosti v životě i umění – je postavou symbolizující víru v možnosti umění dokonale vyjádřit krásu. Ztělesňuje též principy svatosti osobností, k nimž se vztahuje svými prosbami M. König jako Santini (Panna Maria, Kristus a Jan Nepomucký jako architektův patron), ale převtěluje se (pomocí rekvizity černého pláště) i v ďábelské nástrahy božích zkoušek – mění se v pokušení vzdát se nastoupené cesty, s nímž Santini zápasí (duševní boj je ukázán jako opakované fyzické potýkání postav v řadě silově působících figur), nad nímž vítězí, aby ho znovu podstupoval.

Režisérovu koncepci ukázat Santiniho tvorbu jako existenciální problém (nejen) jeho života spočívající v transformaci duševních procesů hrdiny do pohybového výrazu scénických situací (viz výše fyzický zápas nebo obraz stavebních realizací, v němž herec jako Santini s viditelnou námahou skládá předtím na podlaze rozvinutou velkou plochu plátna s geometrickými obrazci symbolizujícími architektonické výkresy) naplňují i promluvy postav, které oba herci též dovedli téměř k dokonalosti: obrazu Santiniho rodinných vztahů, které protagonistu vyčerpávají duševně i finančně, odpovídá dramaticky vyhocený Königův monolog jako psychologická sonda

do emočního dění, do chaosu myslí, v níž se prolínají představy o stavbách s řešením rodinné situace. A objev světla jako stavebního prvku je představen hekticky a jásavě v apoteóze světla jako božího jasu posvěcujícího autorův záměr. A Trmíkové vskutku jevištní řeč (odkazující precizností k hereččině recitační zkušenosti), jíž staví své monology a repliky jako dokonale opracované zdivo – tu s žádoucím patosem, jinde zas s funkční něžnou laskavostí, je hodna obdivu.

Scénář, režie (angažovala jako scénu nejen chrámové kněžiště, ale v závěrečné scéně i kůr), hudba jako významově podstatná složka inscenace – výběr ze skladeb Emila Viklického, Martina Dohnala, Luboše Fišera, Petra Ebena, Jehana Alaina krásně přednesli Martin Dohnal (varhany) a Ladislav Kozderka (trubka), výkony herců, s dokonale významově zatíženou aktivitou nejen promluv, ale i pohybů (Trmíkové mluvící paže a prsty!), to vše velmi výstižně a přesvědčivě zobrazuje Santiniho tvůrčí neklid, nejistotu, a přece vítězství originální estetiky jeho barokní gotiky, ve sváru tak odlišných výtvarných názorů, které geniálně dokázal harmonizovat v konečném tvaru. Posledním slovem inscenace je prosebné Santiniho zvolání: „Matko!“ určené jak Matce Kristové, tak kreativní plodivé síle povznášející umělecký čin do sfér přesahujících náboženský kult.

Trmíkové a Nebeského Santini – Santini – Santini je svým obsahem nejen důstojnou připomínkou historického významu života a tvorby výjimečného barokního architekta, ale významy nadčasovými aktuálně promlouvá o konsekvencích umělceva života a každého tvůrčího procesu.

(Plzeň, 23. 10. 2023)

*

POEZIE

Vít Procházka

PLZEŇ: 11. 5. 2023

připomínaly
louče parková světla
od sadu k sadu

jakkoliv šedé
jakkoliv předaleké
nám plane nebe

NA JIH

na jih od Plzně
zpoza hlubiny přímé
kříčí „nic“ ostrov

AGAIN

a je tu zpátky
podzim obléhající
smrt bez výstřelu

a je tu zpátky
podzim položený do
stojaté řeky

a je tu zpátky
podzim degradovaný
na naše nyní

Dagmar Hermannová

ČERVÍK

Osamělé noci,
zachmuřená rána,
dýchání sevřené,
sdílnost vyčerpána.

Červík pochybností
vystrčil hlavu
z jablíčka,
pěstěná péče,
pod ní duše maličká
a ustrašený cit,

bez lásky a vztahů
učíme se žít.

ZRCADLO

Z lesklého zrcadla
dívá se minulost.

Vzpomínky, vzrušení,
výhry i prohry. Všechno,
co ti překroutilo život,
jenž měl být jako báseň.

Ne počmárané stránky,
co zpráskají nám sny,
a duši zavrou v bráně.

⌘

**Uzávěrka příštích barevných Listů je 24. 11. 2023. Těšíme se na Vaše příspěvky!
(V elektronické podobě potěší...)**

KONTAKT:

Ason-klub při Knihovně města Plzně, p. o., B. Smetany 13, 301 00 Plzeň,
tel.: 378 038 200, mobil (SMS): 724 253 627,
e-mail: asonklub@plzen.eu; <http://www.knihovna.plzen.eu>
